

Su-i Zandan Sakınmak

"*Manevî hukuk-u ibad*"ın bir ciheti de su-i zandan kaçınmaktır. **Hüsn-ü zan**, kâmil müminlerin hasse-i celilesindedir. Böyle kimseler, insanlar ve hadiseler hakkında daima güzel düşünür ve hoş olmayan hareketleri bile hayra yorarlar. Hüsn-ü zannın zıddı ise **su-i zan**dır ki; daha çok evhama mağlup olan fertlerde bulunur ve böyle kimseler ömür boyu kalp huzuruyla yaşayamazlar.

Günümüzün en büyük ve en yaygın hastalıklarından bir diğeri ise su-i zandır.

"Adam bu serveti nereden kazandı?"

"Bu evi veya arabayı nasıl aldı?"

"Desinler için namaz kılıyor."

"Gösteriş için hayır hasenat yapıyor."

"Menfaat elde etmek için falan cemaatin içine girmiş."

gibi ifadelerle insanlar hakkında su-i zan yapılmaktadır. **Su-i zan**, ihtimal üzerine verilmiş bir hükümdür.

Öncelikle şunu ifade edelim ki, her insan kendi hatalarını, kusurları ve günahlarını çok iyi bilir, ama başka bir insanın niyetini ve gizli hallerini bilemez. Bu bakımdan, olgun bir mümine yakışan, herkes hakkında hüsn-ü zan etmektir. O kişi gerçekten de öyle ise onun hakkında konuşmak, gıybet olduğundan büyük bir günaha girilmiş olur. Eğer o söylenenler o şahısta yoksa, ona hem iftira edilmiş, hem de gıybeti yapılmış olur ki bu da iki katlı bir günahdır ve kul hakkıdır. Eğer o kişi servetini helalinden kazanmışsa hesabını verir, haram yollardan kazanmışsa azabını çeker. Bir ayette mealen;

"Ey iman edenler! Zandan çok sakının; çünkü zanların bir kısmı günahdır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın."[1](#)

buyurarak insanların su-i zandan kaçınmalarını emretmiştir. Bir hadis-i şerifte de şöyle buyrulur:

"Her kim bir müminde bulunmayan şeyleri, onu ayıplamak için insanlar arasında konuşup yayarsa, Allah-u Azımuşşan onu, sözünü

---

ispat edinceye kadar hapsedecektir.”

Öyle ise olgun bir mümine yakışan, insanlar hakkında daima hüsn-ü zan etmek ve hayır ile dua etmektir. Zira,

“Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen, hayatından lezzet alır.”[2](#)

Hüsn-ü zan muhabbetin en büyük vesilesi, insanın iç güzelliğinin alameti, saf ve berrak kalblerin eseridir. Hüsn-ü zan yüksek bir ahlâk-ı hasenedir. Bu haslete sahip olanlar başkalarının ayıplarını araştırmazlar. Hiç kimseyi bir ayıbından dolayı hakir görmezler. Şayet herhangi bir kimsede bir kusur ve hata görseler, onu ifşa etmez bilakis setrederler, mümkün oldukça ıslahına çalışırlar. Hüsn-ü zan sahipleri, taş yürekli düşmanları bile insafa getirir ve onların sevgisini celbederler.

Dikkat edilmesi gereken bir başka husus da şudur; bir insan, başına her hangi bir musibet gelirse, onu kendi günahlarının ve hatasının neticesi bilip, tövbe ve istiğfar etmelidir. Başkasının başına gelen musibetlerde ise, “Acaba ne etti de bu başına geldi” diyerek su-i zan etmemeli, aksine “Cenab-ı Hak onu bu hadiseyle imtihan ediyor.” demelidir. Belâ ve musibetlerin en şiddetlisi ismet sıfatı ile muttasıf olan peygamberlere gelmiştir. Cenab-ı Hak ve Hazret-i Peygamber (sav) hakkında hüsn-ü zan vacip, insanlar hakkında hüsn-ü zanda bulunmak ise, sünnettir.

Şunu da belirtmek isterim ki, başkaları hakkında kötü düşünmenin ve onların hareketlerini kötüye yormanın asıl sebebi, insanın kendisinde bulunan kötü ahlâk ve evhamdır

Bediüzaman Hazretleri şöyle buyurmuştur:

“Evet insan hüsn-ü zanna memurdur. İnsan, herkesi kendisinden üstün bilmelidir. Kendisinde bulunan sû-i ahlâkı, sû-i zan saikasıyla başkalarına teşmil etmesin. Ve başkaların bazı harekâtını, hikmetini bilmediğinden, takbih etmesin. Binaenaleyh, eslâf-ı izâmın hikmetini bilmediğimiz bazı hallerini beğenmemek sû-i zandır. Sû-i zan ise, maddî ve mânevî içtimaiyatı zedeler.”[3](#)

Su-i zannın en tehlikelisi de insanları doğru yola sevk etmeye çalışan, onların kalplerinde iman ve muhabbeti yerleştirmek için gayret gösteren büyük zatlara karşı

---

olanıdır.

Bu gaflet, dalalet, ve enaniyet asrında, insanların bir çoğu kendilerini medih ve sena etmeyi ön planda tuttuğundan, Allah'ın veli kullarının sadece tevazu ve mahviyet ifade eden sözlerini gurur ve kibir olarak yorumlayıp onlara hücum etmektedirler. Bir hadis-i kudside şöyle buyrulur:

“Her kim benim bir veli kuluma adavet ederse, bizzat ben Azimüşşan’a karşı harbe kıyam etmiş olur.”[4](#)

İslam’a hizmet etmiş ve müminlerin muhabbetine mazhar olmuş olan büyük zatlar hakkında su-i zandan şiddetle sakınmak lazımdır. Böyle zatlara su-i zan etmenin vebali büyük olduğu gibi, aynı zamanda büyük bir edepsizliktir de.

Bu Allah dostları ezelde aşk-ı ilahinin şarabını içmiş, muhabbet ve marifet-i ilahiyeye mazhar olmuş kimselerdir. Onların kemalat ve feyizlerini, irfan ve kerametlerini, İslamiyet’e yapmış oldukları hizmetlerini, cahil ve nankör olanlardan başka kim inkâr edebilir. Bunları tenkis ve istihfaf etmenin neticesi de ebedi helaket olur. Evliyaları hakkıyla tarif ve tavsif mümkün değildir. Onlar ahlak-ı ilahiye ile ahlaklanmış ve Kur’an’ın bütün hakikatlarını hayatlarına tatbik etmiş ve hayatlarını Allah rızası dairesinde geçirmişlerdir. Cenab-ı Hak bir hadis-i kudsi de evliyalar için,

“Onlar benim hususi ve sevgili dostlarımdır.” buyurmuş ve

“Haberiniz olsun ki, muhakkak Allah’ın velileri için bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.”[5](#)

ayetiyle de onlar için hiç bir korku ve bir hüznün bulunmadığını tebşir etmiş ve onların dünyada da ahirette de en büyük bir teveccühe mazhar olacaklarını beyan buyurmuştur. Öyle ise böyle zatları sevmek imanın ve vicdanın gereğidir.

Bu gibi tenkitler, ya keramet ve şefaati inkâr eden bir düşünceden ya da kendilerinde bulunan büyüklenme hastalığını, böyle büyük zatlara da teşmil etmekten kaynaklanır.

Dipnotlar:

[1](#) Hucurat Suresi, 49/12.

[2](#) Sunuhat, Tuluat, İşarat.

---

[3](#) Nursî, *B.S Mesnevi-i Nuriye*, Katre.

[4](#) Buhari, *Rikak*, 38.

[5](#) Yunus Suresi, 10/62.